

Koprivnica – naselje i njegovi stanovnici

Od sredine XVII. do sredine XIX. stoljeća

Bibliografija o prošlosti Koprivnice obuhvaća stotinjak jedinica.¹ No, usprkos tome, nije sve rečeno i napisano o prošlosti Koprivnice, a ima pitanja koje treba iznova raspraviti.

Predmet ove rasprave su stanovništvo i demografske promjene prije prvog suvremenog popisa stanovništva 1857. godine. No, na temelju sačuvanih izvora ne možemo pratiti sve demografske promjene, jer nedostaju glavni izvori: koprivničke starije matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih prije 1857. godine.

Izvori. – Izvore u kojima se nalaze popisi i podacima o stanovništvu Koprivnice u određenom broju godina, a koje koristimo u tabelarnim pregledima u ovoj raspravi, nabrajamo i opisujemo na jednom mjestu kako ih ne bismo ponavljali tijekom rasprave, pa ih u tekstu ne navodimo.

Značenje skraćenica:

AHZ – Arhiv Hrvatske u Zagrebu

HAV – Historijski arhiv u Varaždinu

NAZ – Nadbiskupski arhiv u Zagrebu

Izvori za:

1659 – NAZ, Protokoli 89/Ia.

1680 – NAZ, Protokoli 90/II.

1700. – NAZ, Protokoli 91/III.

1706 – NAZ, Protokoli 92/IV.

1733 i 1738. – Protokoli 94/VI.

1754 – AHZ, Generalkomanda Karlovac-Varaždin, kut 5, br. 51.

1768 – NAZ, Protokoli 97/IX.

1769 – AHZ, Hrvatskokraljevsko vijeće, kut. 311, br. 8.

1771 – Naz, Protokoli 211.

AHZ, Hrvatsko kraljevsko vijeće, kut. 109.

1773 – AHZ, Hrvatsko kraljevsko vijeće, kut. 161, br. 9

1774 – AHZ, Hrvatsko kraljevsko vijeće, kut. 191. br. 23.

1775 – AHZ, Hrvatsko kraljevsko vijeće, kut. 191, br. 37; kut. 219. br. 18.

1778 – NAZ, Protokoli 97/IX.

1780 – HAV, Spisi grada Koprivnice, kut. 7, god. 1780–81.

1783 – L. Brozović, Zbornik grada Koprivnice, I/3, 1946, 48.

1787 – NAZ, Protokoli 99/XI.

I. Karaman, Zbornik za društvene nauke MS, knj. 29. Novi Sad, 1961, 91.

1789 – NAZ, Protokoli 213.

1802 – NAZ, Protokoli 100/XII.

1808–1839 – S. Krivošić, Podravski zbornik '83, str. 162.

1833/34 – AHZ, Ugarsko namjesničko vijeće, Gradovi, kut. 7 br. 685.

1840 – HAV, Spisi grada Koprivnice, kut. 2, 1841. god.

1843 – Tafeln zur Statistik der oesterreichischen Monarchie fuer das Jahr 1843. Wien 1847.

1857 – Statistische Uebersichten ueber die Bevoelkerung und den Viehstand von Oesterreich nach Zaelung vom 31. October 1857. Wien 1859.

1859 – HAV, Spisi grada Koprivnice, god. 1859.

I. NASELJE

Najstariji iscrpan opis naselja i popis njegova stanovništva potječe iz 1659. godine, a nalazi se u isvjestažu komarničkog arhidakona. Izvor je više puta korišten u historiografiji, ali nedovoljno, a ponegdje i pogrešno protumačen.

1. Ulice

U ovom se izvještaju nabrajaju ulice u podgrađu (suburbium, extra fossatum) grada Koprivnice. U vizitatorovu se popisu ne spominje ulica Jamborica (to bi bila današnja ulica Ive Marinkovića), i ako se u historiografiji često ponavlja mišljenje da se Jamborica spominje već 1659. godine. Međutim, Jamborica se spominje samo u popisu 1680. godine. No, treba zabilježiti da se ime spominje 1666. godine u jednom protokolu gradskog magistrata povodom kupoprodaje jedne kuće »w Jamboricze pri nasem koprivnichkom varassu«.²

Redosljed ulica ide sa sjeverne strane tvrđave na istočnu, zatim južnu i završava na zapadnoj strani. Takav je redosljed (uz manje razlike) sačuvan u svim popisima u XVII. i XVIII. stoljeću. Najrazvijenija mreža ulica bila je na sjevernoj strani tvrđave. Ostale su ulice, zapravo, manja naselja s jednom ulicom, koja nisu međusobno povezana.

Pregled ulica po pojedinim popisima prikazan je u tablici 1.

Tvrđava (intra fossatum, praesidium, civitas interior).

O prostornom uređenju koprivničke tvrđave imamo vijest iz 1754. godine u krajiškom popisu kuća i njihovih vlasnika – in der Gaeniz Hauptfestung Copeninuz und auf der Glassi (sogenant Pika). U dokumentu se nabrajaju ulice po rednom broju od 1 do 4; redosljed ide od zapada prema istoku. U Prvoj se ulici nabrajaju i ove zgrade: krajiški zatvor, župnikova kuća, krajiška komanda. (To je svakako današnja ulica JNA). U Drugoj se ulici spominju gradska vijećnica i apotekarova kuća; u Tre-

čoj se ulici nalazila kuća regimantskog kirurga; u Četvrti nema značajnijeg predstavnika.

U kasnijem se popisima gradskog magistrata nabrajaju: Velika, Srednja i Gospodska ulica. Po redosljedju nabrajanja (od istoka prema zapadu), to su bile današnje ulice: Oružanska, Vijećnička i Ulica JNA.³

Podgrađe (extrafosatum, suburbium, civitas exterior)

Pijac, forum exterius, piazza – današnji trg Maršala Tita. U prva dva popisa trg je prikazan s obližnjom Malom ulicom. Trg se razvio na sjevernoj strani tvrđave, nasuprot »velikih vrata«. U popisima 1773–1775. u trg su uključeni i stanovnici Pike: pravoslavni stanovnici (a to su »grčki« trgovci) iskazani su u broju stanovnika vanjskog trga.

Florijanska ulica, Florijanski trg – današnji trg Bratstva i jedinstva. Javlja se u drugoj polovini XVIII. stoljeća. Magistrat je 1796. godine odredio da popisivači za porez svrstaju »fundaše« u tvrđavi u 3. klasu, na Piki u 1. klasu i u ulici Sv. Florijana u 2. klasu.⁴

Duga ulica. – Ako je Jamborica bila na početku ceste za Varaždin gdje se onda nalazila Duga ulica za koju nije bilo prostora u spletu malih ulica u dijelu podgrađa na sjevernoj strani tvrđave? Leander Brozović objašnjava da je Duga ulica usporedna s Jamboricom s njezine sjeverne strane.⁵ Da je stanje, vjerojatno, bilo nešto drukčije, upućuje nas na taj zaključak podatak iz vizitatorova izvještaja 1706. godine, da su se na groblju Sv. Duha, koje se nalazilo uz cestu za Varaždin, pokapali pokojnici Duge ulice, Banovaca, Dubovca te sela koja su najbliža tom groblju. Da li bi Jamborica bila izostavljena?!

Klakova ulica. – Po Brozoviću se Svilarska ulica, nazvana po svilani, prije zvala Bezgova ili Klakova ulica.⁶ Svilarska se ulica ranije zvala Mala ulica.⁷ U svim se popisima ulica spominju i Klakova i Mala ulica, pa ne postoji mogućnost da se istovremeno Svilarska ulica izjednačava i s Klakovom i Malom ulicom. U Klakovoj su ulici 1659. godine upisani Franc Klak i udovica Doroteja Klak. Petar Klak je 1639. godine bio gradski senator.⁸

Na sjevernoj strani tvrđave, oko Trga, nalazile su se i ove ulice: Krupčina, Severovci, Banovci i Futakova ulica. U Futakovoj su ulici 1659. godine imali kuće Gjurek Futak i Uršula Krupec. Prije 1634. godine gradski sudac je bio Ivan Krupec koji se spominje kao žrtva nasilja koprivničkog kapetana Merspergha.⁹

Popovci su naseobina župnikovih kmetova, a nalazili su se podno sjeveroistočnog bastiona, zvanog »Popovski bastion«. Spominju se Veliki i Mali Popovci. Na ovom se lolaklitetu nalazi i Ribnjaka ulica, nazvana po župniku ribnjaku. U slijedu nakon Popovaca dolazi Gibanička ulica u kojoj su živjeli župnikovi cenualisti. Njihova se naseobina zvala i Novoselci.

Miklinovečka ulica, Miklinovec, Miklinovci – na istočnoj strani tvrđave. Tu se nalazila srednjovjekovna župna crkva sv. Nikole, po kojoj je, ulica naslijedila svoje ime. U župnikovu izvještaju 1850. godine piše da se u »ulici Miklinovec nalaze razvaline župne crkve sv. Mikule«.¹⁰

Brežanec, Brežanci – Bližnji, Bližnji drugi, Mali, Stari, Novi – nalaze se na južnoj strani tvrđave do potoka Koprivnica.

Na zapadnoj su strani Ciglenička i Špoljarska ulica, te Dubovec. Ciglenica se prvi put spominje 1639. godine.¹¹

Pika, Glassi – brisani prostor, čistina oko tvrđavnih bedema – slobodan prostor oko utvrda radi boljeg pregleda kretanja neprijatelja. Takav se prostor drugdje zove i esplanada, na primjer u Karlovcu: Extractus domorum in Esplanade, et respective Glaciss existentium 1778.¹²

Odnosi između krajiških i građanskih vlasti u Koprivnici¹³ izrodili su se u potpuno suspendiranje civilne vlasti u tvrđavi (i ako se zgrada magistrata i dalje nalazila unutar gradskih bedema). No, krajiškoj je jurisdikciji podvrgnut i dio u podgrađu koji se tada počeo oblikovati – Pika, a nalazio se na zapadnoj strani tvrđave (današnji trg Mladosti). Ovo je proveo krajiški zapovjednik general Koenigsegh.

Gradski je magistrat kod nadležnih vlasti tražio povrat u prijašnje stanje. Godine 1741. imenovana je saborska komisija za rješenje tog spora. No, komisija je počela radom tek 1749. godine.¹⁴ Sačuvan je i zapisnik o radu ove komisije.¹⁵ Obiman zapisnik je vrlo zanimljivo štivo.

Najprije je magistrat iznio izjave 11 svjedoka koji su potvrdili da je područje Pike bilo pod gradskom jurisdikcijom. No, krajiška vlast ne priznaje izjave ovih svjedoka: »quia quantumvis testes dicant picam, a glacis olim sub jurisdictione civili fuisse, id plane non probat«. (spac. m.)

Nato je magistrat svoje navode podkrijepio kraljevskim ispravama Ferdinanda I i Leopolda,¹⁶ u kojima se govori o pravu ribarenja u vodama gradskih opkopa. Isprave su zanimljive ne samo po sadržaju nego i po tome kako ih grad koristi u obranu svojih prava. Za razumijevanje Ferdinandovih isprava treba voditi računa da su nastale u vrijeme (1556) prije uređenja jedinstvene koprivničke utvrde. U njima se razlikuju »oppidum« i »castrum« koji imaju svaki svoje bedeme i opkope (fossa), pa građani (cives) imaju pravo nesmetanog ribarenja u vodama opkopa »oppiduma«, a »castrenses« (podanici castruma) imaju pravo ribarenja u opkopima »castruma«. Iz ovog izlazi zaključak o jurisdikciji nad slobodnim prostorom uz bedeme – pikom: slobodni prostor oko bedema »oppiduma« je u jurisdikciji građana (cives), a onaj »castruma« u jurisdikciji gospodara castruma i njegovih nasljednika. Ako je castrum bio na mjestu Dvorskog bastiona (na jugozapadnom dijelu jedinstvene tvrđave), a naselje se počelo razvijati na Piki nasuprot oppiduma prema sjevernom bastionu (Gensbullen), onda je jasno u čiju jurisdikciju pripada ova Pika, koja je postala spornom početkom XVIII. stoljeća. U to je vrijeme ne samo teritorij castruma nego i oppiduma okružen istim opkopom, a građani unutarnjeg grada bez prekida do tog vremena zadržavaju obvezu da zimi uklanjaju led sa cjelokupnog vodenog pojasa u gradskim opkopima.

Kad je, pak, pred komisijom postavljeno pitanje o prodaji kuće koju je sagradio krajiški oficir Mikašinić »in Picca seu Glacis« i prodao je građaninu Švagelu, krajišnici su odgovorili da je postupak proveden kako treba, jer Mikašinić »domum suam non in jurisdictione civili, verum in Glassi, adeoque fundo castrensi audificasset«. (spac. m.)

Glavne razloge prenošenja krajiške jurisdikcije na Piku objasnili su krajišnici pred komisijom: dolazak i zadržavanje t. zv. »grčkih« ili »turskih« trgovaca na Piki omogućili su krajiškoj upravi jeftinije snabdijevanje krajišnika u Koprivnici. Zbog toga je krajiška uprava štitila te trgovce i priznavala im, mimo civilnih vlasti, prava ostalih građana bez uobičajenog postupka. Na prigovore magistrata krajišnici izjavljuju da ovi trgovci nisu ni u kojem slučaju neloyalna konkurencija ostalim trgovcima u gradu. Vojne vlasti ne brane i ostalim trgovcima snabdijevanje graničara, međutim, njihove su cijene »enormne« u usporedbi s cijenama ovih trgovaca na Piki.

Pitanje jurisdikcije nad Pikom po želji i zahtjevima grada nije riješeno ni do 1765. godine kada je krajiška komanda preseljena iz Koprivnice u Bjelovar. A i nakon napuštanja Koprivnice, Pika je ostala u sastavu unutar-njeg grada (tvrđave). U jednom dokumentu magistrata iz 1771. godine stoji: »interioris civitatis Kapronczensis in Glas si vulgo habitantium civium et incolarum.«¹⁷

Odlaskom krajiških vlasti u Bjelovar između kopri-
vničkog magistrata i »grčkih« trgovaca nastao je dugo-
trajan spor oko priznavanja sugrađanstva tim trgovci-
ma: magistrat, naime, nije priznavao automatsko pra-
vo.¹⁸

U godišnjim statističkim izvještajima o stanju, stanov-
ništva, koje je magistrat slao Hrvatskom kraljevskom vi-
jeću, »grčki« su trgovci s ostalim stanovništvom Pike
uključeni u broj stanovnika na vanjskom trgu – forum
exterius. Zato se u tim popisima Pika ne spominje za-
sebno.

Bregi. – U prvom popisu 1659. godine spominju se
kao jedno od tri sela koprivničke župe. Međutim, u iz-
vještaju vizitacije 1671. godine stoji izriječka: »in pago
Bregi sub jurisdictione civitatis Capronchensis«. U kas-
nijem se popisima Bregi uvijek nabrajaju kao dio grada
Koprivnice. No, ta pripadnost Brega gradu pravno je
ostala bez značenja, pa su 1781. godine stanovnici Brega

tražili puno priznanje svojih prava; na temelju toga je
Hrvatsko kraljevsko vijeće iste godine naredilo grad-
skom magistratu da im se priznaju puna građanska pra-
va s time da trebaju srazmjerno učestvovati u radu ma-
gistrata.¹⁹ Magistrat 1835. godine piše: incolae et cives
gremiales villa Bregensis, a 1839: civium et incolarum
gremialium e villa Breghi civitati huic ingremiata.^{19a} I u
popisu stanovništva 1857. Bregi su uključeni u grad Ko-
privnicu i jedinstveno su iskazani.

Ostali lokaliteti. – U izvještaju 1659. godine spo-
minje se još nekoliko zanimljivih lokaliteta. Na prvom
mjestu iznosimo »in Hruschicza versusu Varasdinum
ascendendo prope patibulum« – lokalitet se nalazio u
blizini vješala na putu prema Varaždinu. Je li to poznati
lokalitet »Pri galge«? Po Brozoviću taj se lokalitet nalazio
uz cestu Koprivnica – Križevci, na istočnom rubu
šume Crna gora.²⁰ Međutim, u vizitatorovu izvještaju
1733. godine piše da je koprivnički učitelj uživao zemlju
»in loco pri galgah jugera 18« (spac.m) – na jugu se
nalaze vinogradi Vinica, a to je područje u pravcu Va-
raždina. Pa i na Hrušćici su se nalazile zemlje od kojih je
imao prihod koprivnički učitelj!

»In spital« koprivnički je župnik imao 8 jutara orani-
ca, a »in hospitali« njegova dva kmeta imaju po 1 jutro
oranicu.

Tablica 1. Popis koprivničkih ulica od 1659. do 1775. godine

	1659.	1680.	1700.	1744.	1754.	1771.	1773.	1774.	1775.
Civitas, praesidium:									
Prva ulica					+				
Druga ulica					+				
Treća ulica					+				
Četvrta ulica					+				
Pika					+	+			
Velika ulica							+	+	+
Srednja ulica							+	+	+
Gospodska ulica							+	+	+
Njemačka ulica							+		
Suburbium:									
Pri pijacu mala ul.	+								
Pijačna ulica		+							
Pijac, vanjski trg			+	+		+	+	+	+
Ulica sv. Florijana							+	+	+
Jamborica		+							
Duga ulica	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Klakova ulica	+		+	+	+	+	+	+	+
Mala ulica			+	+	+	+	+	+	+
Krupčina ulica	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Banovci	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Futakova ulica	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ribnjaka ulica	+					+	+	+	+
Popovci		+		+	+	+	+	+	+
Severovci		+	+	+	+	+	+	+	+
Gibanička ulica		+	+	+	+	+	+	+	+
Miklinovci	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Brežanci	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ciglenička ulica	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Spoljarova ulica	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dubovec	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bregi	+	+	+			+	+	+	+

2. Broj kuća – kućedomaćina

U starijim vizitatorovim izvještajima navodi se broj kuća, odnosno kućedomaćina poimence upisanih, no ne piše ukupan broj stanovnika. U izvještaju 1659. imamo zapisane kućedomaćine poimence po ulicama u podgrađu. Za tvrđavu piše samo ukupan broj kuća.

U historiografiji se ponavlja mišljenje da je po tom izvještaju u gradu bilo 80 kuća (što je točan podatak), a u podgrađu samo 62 kuće (što je netočno), ili, općenito, da je tada u gradu bilo više kuća nego u podgrađu. Međutim, te 62 kuće mogle bi se odnositi samo na kuće u Bregima (40), Jagnjedovcu (15) i Jerešinu (7): ukupno 62 kuće! Bilo koja kombinacija broja kuća po ulicama ne daju zbroj 62.

U tablici 2 prikazan je pregled broja kuća, odnosno kućedomaćina po pojedinim popisima.

O ovim podacima broja kuća – kućedomaćina treba dati neka objašnjenja. U izvještaju 1659. godine piše da je tada u koprivničkoj župi bilo oko 880 kuća. Međutim, tada je župi pripadao grad s Bregima, Jagnjedovcem i Jerešinom. Po broju kuća pojedinih naselja u župi dobivamo: tvrđava 80, podgrađe 446, Bregi 40, Jagnjedovac 15 i Jerešin 7 ili ukupno 588 kuća, što je za 292 kuće manje nego piše u izvještaju. Po tome zaključujemo da je previsok ukupan broj kuća u koprivničkoj župi, a to vrijedi i za izvještaj 1680. godine (800) kuća. Stvarnom se stanju približava podatak o 700 kuća u župi za 1738. godinu.

U vizitatorovim se izvještajima 1659. i 1700. godine nalazi popis kućedomaćina po pojedinim ulicama u podgrađu. Dok u ukupnim brojevima nema gotovo nikakve razlike, u pojedinim ulicama postoje vrlo velike razlike. Jedan dio tih razlika su posljedica nejednake razgraničenosti pojedinih ulica; to se u prvom redu odnosi na skupinu ulica u sjevernom dijelu podgrađa.

U godišnjem izvještaju za 1773. godinu piše da u gradu nije sagrađena nijedna nova kuća, dok je 1775. godine podignuto 7 novih kuća.²¹ S druge strane, 1773. godine izgorjele su 34 kuće u Njemačkoj ulici u unutarnjem gradu.²² Gradski magistrat obavještava Hrvatsko kraljevsko vijeće da je u kolovozu 1778. godine u pol 9 sati navečer izgorjelo 11 kuća sa svim ostalim zgradama, te 12 kuća kojima su ostali samo zidovi.²³

Tablica 2. Broj kuća-kućedomaćina

	Utvrd.	Podgrađe	Grad	Bregi	Ukupno
1659.	80	446		40	566
1700.	172	448		76	696
1733.			542	113	655
1754.	157				
1769.			556		
1771.			567	145	712
1778.					675
1785.			534	159	693
1787.					697
1840.					765
1857.			639	320	959

II. STANOVNICI

Vizitator u svom izvještaju 1659. godine daje i opću karakteristiku naroda koprivničke župe. Ocjena je data vrlo šturim riječima: »usque ad adeo est durus, socors

et agrestis populus, quod parochos successive obvenientibus suis nitatus privare, quos si serio repetant, paratus est eum sine respectu verbis oprobris invadere«. Ne manje biranim riječima opisuje i narod župa Drnje i Ivanec, a nešto ranije Virja i Đurđevca.²⁴

Ovakvo je stanje posljedica prilika u Podravini koje su nastale kada su Turci osvojili Viroviticu i Kanizu, pa se Podravina našla u turskom okruženju s juga i istoka. Mirom 1606. godine zaustavljena su turska osvajanja i uprkos povremenim turskim upadima, Podravina se postepeno vraćala u normalan život, oživljavaju mnoga naselja. No, koprivnički župnik još 1638. godine piše za grebačkom biskupu o stanju u koprivničkom kraju pa izriekto spominje »da su Bregi nenaselejeni, a zemlju obrađuju koprivnički građani i vlaški krajišnici.«²⁵

Pred sam kraj XVI. stoljeća završeno je uređenje koprivničke tvrđave: ona je sada mnogo prostranija nego je bila ranije, jer je obuhvatala unutar svojih bedema i bastiona i prostor grada Koprivnice, predgrađe starog kastruma i stari kastrum.²⁶

Iako su izvanjske prilike općenito pogodovala razvitku grada i njegova stanovništva, dvovlašće – civilno i krajiško – u velikoj je mjeri kočilo taj razvitak. Sredinom stoljeća Koprivnica je već naselje sa dvadesetak ulica u tvrđavi i podgrađu.

1. Ukupan broj stanovnika

Ukupan broj stanovnika koji imamo u izvorima za pojedine godine prikazan je u tablici 3. Za prve tri godine upisan je procijenjeni broj na temelju prosječnog broja ukučana koji smo izračunali za one godine za koje raspoložemo s brojem kuća i s ukupnim brojem stanovnika. Za četiri godine (1771, 1787, 1840, 1857) prosječni koeficijent iznosi 5,1. Na temelju nekih indicija primijenili smo smanjeni koeficijent od 3,5–4.

U tablici 3 imamo tri kolone podataka: u prvoj je broj stanovnika u gradu koji obuhvaća unutarnji i vanjski grad, u drugoj su podaci za Brege, a u trećoj sveukupni broj stanovnika. Ovakvo smo postupili i zbog toga što su po popisu 1857. godine jedinstveni podaci za grad i Brege, koji su uključeni u sve analize sastava stanovništva u Koprivnici u objavljenim rezultatima tog popisa. Brege smo za 1857. prikazali odvojeno na temelju rada Vinka Sabljara: Miestopisni riečnik, Zagreb 1866. Ovakvo razdvajanje imamo i u jednom dokumentu gradskog magistrata 1859. godine.²⁷ U ovim se postupcima izdvajaju samo Bregi kao predgrađe Koprivnice, međutim u objavljenim rezultatima popisa navodi se da se Koprivnica sastoji od jednog grada i tri predgrađa. Ostaje neriješeno koja su to dva predgrađa pored Brega.

Kretanje ukupnog broja stanovnika u navedenim godinama u tablici 3 pokazuje nekoliko znatnih odstupanja od osnovnog trenda. To se odnosi u prvom redu na podatke za 1771, 1773, 1774. i 1775. godinu. Nismo našli objašnjenje za nagli porast stanovništva 1771. godine, dok za pad 1773–1775. možemo pretpostaviti da u popisima za te godine nisu obuhvaćene sve skupine stanovništva, među ostalim plemstvo. No, mogućom procjenom broja pripadnika plemstva, ipak, ne možemo bitno ublažiti razliku. Temelj za procjenu može poslužiti broj odraslih muških plemića (34) po popisu stanovništva 1787. godine, kada je moglo biti oko 100–120 pripadnika plemstva. Pa i dokument o popisu stanovništva za 1840. godinu nosi naslov: Summarium generale popularis ignobilium conscriptionis L. et R.C. Caproncensis... (spac. m.)

Tablica 3. Ukupan broj stanovnika

	Grad	Bregi	Ukupno
1659.			1900–2200*
1700.			2400–2700*
1733.			2200–2600*
1769.	2589		
1771.	3049	792	3841
1773.	1702	568	2544
1774.	1701	404	2335
1775.	1896	595	2788
1780.			2813
1783.	2677		
1787.	2464	998	3462
1789.	2294	1034	3328
1802.	2472		
1808.	2183	1034	3217
1817.	2049	1123	3172
1826.	2343	1190	3433
1839.	2726	1372	4098
1840.			4225
1843.	2793		
1851.	3270	1311	4561
1857.	3224	1317	4541
1859.			4855

* Po procjeni.

Dok su podaci u godinama do 1771. i od 1789. do 1851. (osim 1840. i 1843) crkvenog porijekla i u sebi nose određeno gledanje na evidenciju stanovništva, dotle su podaci u godinama 1773–1775, 1783, 1787, 1840, 1859. građanskog porijekla, nastali u gradskom magistratu, po odredbama i uputstvima centralnih vlasti putem Hrvatskog kraljevskog vijeća, odnosno Ugarskog namjesničkog vijeća. Za 1787. godinu raspoložemo i s crkvenim i s civilnim podacima; među njima možemo utvrditi tek neznatnu razliku koja iznosi 1,5%.

U tabelarnim prikazima magistratskih popisa stanovništva zbrojevi pokatkad nisu točni, ali su ipak upotrebljivi za određene analize.

Za broj stanovnika na »kritičan dan« zna se jedino po popisu 1857. godine: u pola noći između 31. X. i 1. XI, ali za Koprivnicu koja uključuje i Brege, te još dva predgrađa.

Stopa porasta ukupnog stanovništva u razdoblju 1787–1857. bila je podjednaka kako u gradu tako i u Bregima i iznosila je 0,4% godišnje. Prije 1787. godine stopa porasta bila je znatno viša u Bregima nego u gradu (oko 10 puta).

Populacijska politika. U marijaterzijanskom razdoblju centralne su vlasti vodile i određenu populacijsku politiku koju su provodile putem Hrvatskog kraljevskog vijeća. U toj su politici našla mjesta i nastojanja oko povećanja broja stanovnika u gradovima kako bi se pojačala ekonomska snaga gradova kao dio unapređenja privredne moći modernizirane države.

Ovdje možemo govoriti i o populacijskoj politici koja je došla do izražaja u provođenju centralne politike: koliko su gradovi prihvaćali ili ne tu politiku. U okviru populacijskih politika ovo je ekspanzivna politika, i to njezina imigracijska varijanta.²⁸

Držanje koprivničkog magistrata možemo ocijeniti na temelju njegovih odgovora Hrvatskom kraljevskom vijeću 1771. godine.²⁹ Magistrat potvrđuje »dobre namjere« u provođenju politike naseljavanja grada, ali iz-

nosi svoje razloge za neprovođenje te politike: grad je sve više zabrinut za život »miserorum domesticum concivium et incolarum« koji mu zagorčavaju krajiške vlasti; posebice onemogućavanjem korištenja drva iz gradskih šuma, a mnogi obrtnici nisu u stanju podići svoje radionice te napuštaju grad. Na području grada nema praznih mjesta koje bi mogli naseliti seljaci. Postoji, istina, prazan prostor u tvrđavi veličine 21 jutro, ali je prisilno napušten i pretvoren u polje. U ovakvim okolnostima ne može biti ni govora o naseljavanju: jedino, ako bi neki stranac kupio kuću koja je, na prodaji i ondje se nastanio.

Mogućnosti naseljavanja gradova bile su i kasnije na dnevnom redu: imamo podatke za Koprivnicu pisane 1834. godine u dokumentu karakterističnog naslova: *Consignatio vacuum L. et R. Cittis Kapronczensis pro inpopulatione deservilium fundorum pro Anno 1834.* (spac. m.) U tom su dokumentu ovi podaci: *cum fine Anni 1824. remanserunt fundorum inpopulandorum 627958 orgiae quadratae; impopulatae seu venditae 2240 o.qu.; remanserunt actu impopulandae 625718 o. qu.*³⁰

2. Promjene u stanovništvu

Na temelju popisa kućedomaćina 1659. i 1700. godine u podgrađu (bez Brega) utvrdili smo 446 pojedinačnih prezimena od kojih se samo 70 javlja u obje godine, 179 prezimena samo 1659. i 196 prezimena samo 1700. godine. To znači da je od ukupnog broja prezimena iz 1659. godine nestalo 72% do 1700. – u roku od 41 godine; od ukupnog broja prezimena iz 1700. godine 73% je novih prezimena koja su se javljala tijekom istog razdoblja. Nestanak je uslijedio bilo izumiranjem bilo emigracijom, dok pojava novih prezimena upućuje u prvom redu na imigraciju.

U prikazu pojedinačnih prezimena zadržali smo pisanje iz izvještaja, jer je za znatan broj prezimena sporno kako se izgovaraju. Popisi prezimena su dati u prilozi-ma 1, 2, 3.

Daljnju sudbinu prezimena u pogađu možemo pratiti na temelju izvještaja o uzgoju dudovih stabala u Koprivnici iz 1775. godine.³¹ Uzgajivači su živjeli u 13 ulica u pogađu i u izvještaju su poimence nabrojani. U popisu se spominje 190 prezimena, i popis nije cjelovit. Ipak možemo utvrditi da se među tih 190 prezimena nalazi 44 prezimena iz 1700. godine, a to znači da je bilo 146 novih prezimena ili oko 77%.

Sličnu analizu o prezimenima u gradu (tvrđavi) mogli smo učiniti usporedbom prezimena iz 1700. i 1754. godine. Utvrdili smo da se oba popisa javlja samo 12 prezimena; 1700. godine imamo 135 prezimena koja su nestala do 1754., a tada imamo 115 novih prezimena. To znači da je od ukupnog broja prezimena 1700. godine nestalo u roku od 54 godine 92% prezimena; od ukupnog broja prezimena 1754. novih je 91%.

Velike su promjene nastale i među župnikovim kmetovima, koji su živjeli u podgrađu – u Popovcima, na temelju popisa 1659, 1700. i 1733. godine. U sva tri popisa javlja se samo jedno prezime: Benković. U dva popisa javlja se 7 prezimena. Samo se jednom javljaju:

1659. godine	11 prezimena
1700.	19
1733.	18

U popisima prezimena u podgrađu možemo oko 14% tih prezimena svrstati u skupinu stranih prezimena; to je i omjer imigranata izvan Hrvatske. U utvrdi je stanje

bilo znatno drukčije: tu je bilo čak 55% stranih prezimena (uglavnom njemačkih). Na imigraciju upućuju i domaća prezimena – etnici i ktetici, kojih je u popisima pograđa bilo oko 5%, a u gradu oko 2%. To su ova prezimena: Bišćan, Bošnjak, Bosanski, Dolenc, Erdelec, Hlebinc, Hutinec, Kalničanec, Kanižan, Legradi, Medimorec, Nedeljanec, Pokupec, Posavec, Požežan, Rasinac, Šarampovec, Varaždinec, Viničanec, Zagorec, Zagrebac, Slunjski; Bošnjak, Gorički, Kranjec, Zadravec, Sremec, Tisovski; Subotičan, Podunajec, Krapinec, Novoselec; Brezovec, Senjan; Sigečan, Sobočan, Udbinac, Trakošćanec, Lubrežan.

3. Sastav stanovništva

a) Sastav po dobi i spolu

Među sačuvanim izvorima ima i takvih koji sadrže manje ili više podataka o dobnoj i spolnoj sastavu koprivničkog stanovništva. Najobuhvatniji su u popisima za 1773, 1774, 1775, 1857. godinu.

U crkvenim se izvorima spominje sastav stanovništva po dobi do 12 i iznad 12 godina. Takve podatke imamo za 1771, 1780, 1787. godinu. Za 1773–1775. i 1857. imamo raščlanjenu dobnu strukturu, ali ćemo ovdje najprije pokazati dvodjelnu diobu radi moguće usporedbe u svih sedam godina.

	Do 12 god.	Iznad 12 god.	Ukupno	%	udjeli
1771.	1102	2739	3841	28,7	71,3
1773.	809	1755	2564	31,6	68,4
1774.	665	1660	2325	28,6	71,4
1775.	755	2033	2788	27,1	72,8
1780.	871	1904	2813	31,0	69,0
1787.	720	2742	3462	28,8	71,2
1857.	1138	3403	4541	25,1	74,9

Za šest godišta imamo iskazani broj muških i ženskih stanovnika. U ovom smo pregledu dodali maskulinitet (muških na 1000 ženskih) – višak muških, odnosno feminitet (ženskih na 1000 muških) – višak ženskih.

	Muški	Ženske	Ukupno	M	F
1773.	1327	1237	2564	1056	
1774.	1220	1105	2325	1104	
1775.	1438	1350	2788	1065	
1780.	1368	1425	2813		1056
1783.	1322	1355	2677		1025
1857.	2302	2239	4541	1028	

Sastav po dobnim razredima i po spolu prikazan je u tablici 4. Sastav za 1773–1775. se unekoliko razlikuje po dobnim razrednim veličinama od onog za 1857. godinu.

Na temelju distribucije po dobnim razredima izračunali smo prosječnu dob izraženu u godinama. Kao srednju vrijednost uzeli smo medijan.

Iz ovog se pregleda vidi da se koprivničko stanovništvo pomladilo što je posljedica izmijenjenog sastava stanovništva po dobi i to u prvom redu u ženskom dije-

Tablica 4. Sastav stanovništva po dobnim razredima i po spolu

Dobni razredi	1773.	1774.	1775.	1857.
Muški				
–6				331
6–12				244
–12	421	348	381	575
12–14				77
13–24	223	209	304	
14–24				455
24–40				594
25–50	637	614	721	
40–60				445
50–	31	49	32	
60–				156
Ženske				
–6				326
6–12				237
–12	388	317	374	563
12–14				88
13–24	189	124	214	
14–24				494
24–40				608
25–50	578	588	725	
40–60				379
50–	75	76	37	
60–				107
Ukupno				
–6				657
6–12				481
–12	809	665	755	1138
12–14				165
13–24	412	333	518	
14–24				949
24–40				1202
25–50	1215	1202	1446	
40–60				824
50–	106	125	69	
60–				263

lu; jedino je 1857. godine žensko stanovništvo mlađe od muškog.

Za demografska istraživanja značajni su specifični koeficijenti maskuliniteta i feminiteta po dobi u fertilnom razdoblju žena (14–49). O tome ovisi i reproduktivna moć određene populacije. Istina, ne raspoložemo preciznim podacima za razdoblje 15–49 godina, ali možemo procijeniti stanje 1773–1775.

Prosječna dob u godinama:

	Muški	Ženske	Ukupno
1773.	24,8	25,8	25,05
1774.	24,97	26,08	25,77
1775.	25,2	27,0	26,1
1857.	25,2	23,2	24,25

		M	Ž	Ma
1773.	13–50 godina	860	767	1101
1774.	13–50 godina	823	712	1156
1775.	13–50 godina	1025	939	1092
1857.	14–60 godina	1494	1481	1009

Sastav stanovništva po dobi i po spolu 1773–1775. izrađen je po ulicama i naseljima, a prikazali smo ga u tablicama 5a, b, c. Na temelju ovih podataka možemo zaključiti da je u razdoblju 1773–1775. u prosjeku od ukupnog broja stanovnika u tvrđavi živjelo 10,3%, u podgrađu 69,2% i u Bregima 20,5%, da je maskulinitet iznosio u tvrđavi 1055, u pogađu 1089 i u Bregima 1060. Prosječna dob u godinama: u tvrđavi 25,6, u podgrađu 26,6 i u Bregima 24,5 godina.

Među prezimenima 1659. godine nalazi se 16 koja su nastala po zanimanju: cestar, žizmak, čizmašija, čredar, kolar, kovač, kramarov, krznar, lončar, mesar, mlinar, pintar, remenar, sabo, sedlar, špoljar, tkalec, varga. U popisu 1700. imamo nekoliko novih prezimena: Klobučar, Poštar, Tišlar, Zvonar.

Na ranija zanimanja upućuju nas i nazivi dviju ulica 1659. godine: Ciglenička i Špoljarska koje su se nalazile u podgrađu na zapadnoj strani tvrđave.

Pregled kućedomačina po zanimanjima u tvrđici i u dijelu podgrađa »Pika« imamo u krajiškom popisu 1754. godine. Bilo je 80 obrtnika i to na Piki 22, Prvoj ulici 9, Drugoj ulici 20, Trećoj ulici 20 i u Četvrtoj ulici 9. Vrste obrta i broj obrtnika bili su: kovač (7), puškar (1), čizmar (4), kramar (6), trgovac (3), krojač (7), pekar (2), slikar (1), staklar (1), tokar (2), limar (1), kolar (1), gajtanar (4), duhandija (2), bačvar (2), postolar (4), tkalac (4),

Tablica 5a. Stanovništvo po dobi i spolu, podjela po ulicama, 1773. godine

	– 12 god.		13 – 24		25 – 50		50 – 80		Ukupno		Svega
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
Velika ulica	12	11	11	14	33	26	1	1	57	52	109
Srednja ulica*	8	11	5	5	20	23	–	1	33	40	73
Gospodska ulica	18	8	8	7	25	24	1	1	52	40	92
Tvrđava	38	30	24	26	78	73	2	3	142	132	274
Vanjski trg	30	18	22	12	54	46	2	–	108	76	184
Florijanska ulica	16	21	29	17	47	37	–	–	92	75	167
Duga ulica	28	46	26	9	34	38	1	6	89	99	188
Mala ulica	4	4	2	–	6	6	–	–	12	10	22
Banovec	8	5	3	5	18	18	–	–	29	28	57
Severovec	2	5	–	1	6	8	–	–	8	14	22
Krupčina	4	6	1	3	5	3	–	–	10	12	22
Kljakova ulica	1	2	5	2	6	4	–	–	12	8	20
Futakovec	12	15	8	11	31	16	–	3	51	45	96
Gibanička ulica	24	20	6	14	29	37	1	3	60	74	134
Miklinovec	25	19	10	10	29	42	–	3	64	74	138
Brežanec	49	44	22	16	56	51	12	13	139	124	263
Ciglenica	7	3	1	1	7	6	1	2	16	12	28
Špoljarska ulica	20	19	9	5	28	27	4	4	61	55	116
Dubovec	24	26	16	1	46	43	2	3	88	73	161
Kmetovi župnik.	16	11	3	6	22	24	–	2	41	43	84
Podgrađe	270	264	163	113	424	406	23	39	880	822	1702
Bregi	113	94	36	50	135	99	6	33	290	278	568
Sveukupno	421	388	223	189	637	758	31	75	1312	1232	2544
		809		412		1215		106		2544	

b) Sastav po zanimanjima

Iz XVII. stoljeća nemamo neposrednih podataka o broju zaposlenih po zanimanjima kao i o vrstama zanimanja. Međutim, neku sliku stanja možemo načiniti na temelju prezimena koja su nastala po zanimanjima. No, to je samo približna slika, jer ta prezimena nisu tek tada nastala u prvoj generaciji, nego ranije, a može se odnositi i na kojeg doseljenika.

stolar (2), mlinar (1), sabljar (1), rakijaš (1), mesar (3), pivar (2), klobučar (1), tesar (3), sedlar (1), bravar (2), remenar (5), pojasar (3) i sapunar (3) – ukupno 30 vrsta obrta.

Podatke o zanimanjima i broju izvršitelja za svaku struku za cijelu Koprivnicu imamo u izvještajima gradskog magistrata za 1771, 1773–1775, 1783, 1833. godinu. Prikaz je u tablici 6.

Tablica 5b. Stanovništvo po dobi i po spolu, podjela po ulicama, 1774. godine

	- 12 god.		13-24		25-50		50-80		Ukupno		
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	Svega
Velika ulica	11	3	13	9	12	15	5	3	41	30	71
Srednja ulica	6	8	3	14	14	16	3	3	26	41	67
Gospodska ulica	11	7	13	3	22	22	1	3	47	35	82
Tvrđava	28	18	29	26	48	53	9	9	114	106	220
Vanjski trg	34	22	34	18	65	56	1	5	105	101	236
Fabijanska ulica	18	15	23	14	34	24	1	2	76	55	131
Duga ulica	19	27	20	5	29	36	3	3	71	71	142
Mala ulica	3	3	1	2	8	8	-	-	12	13	25
Banovec	8	7	-	-	18	19	1	-	27	26	53
Severovec	3	5	1	-	10	7	-	-	14	12	26
Krupčina	5	5	2	-	5	6	1	-	12	12	24
Kljakova ulica	4	5	4	1	7	7	-	-	15	13	28
Futakovec	18	22	11	8	29	26	1	4	59	60	119
Gibanička ulica	27	18	11	9	21	17	1	2	61	45	106
Miklinovec	20	16	4	7	42	38	4	8	70	69	139
Brežanec	42	40	7	2	87	73	2	14	138	129	267
Ciglenica	4	4	4	1	6	15	9	1	23	21	44
Špoljarska ulica	13	18	2	2	27	29	1	3	43	52	95
Dubovec	25	19	1	1	39	45	3	1	68	66	134
Cenzualiste župnik.	7	6	9	4	12	13	1	1	29	24	53
Kmetovi župnikovi	13	8	-	2	28	24	2	2	43	36	79
Podgrađe	263	240	134	76	467	443	31	46	896	805	1701
Bregi	57	59	46	22	99	92	8	21	210	194	404
Sveukupno	348	317	209	124	614	588	48	76	1220	1105	2325
		665		333		1202		124		2325	

Ovi su majstori koristili pomoćne radnike i to:

	Kalfe	Šegrti	Ukupno
1773.	64	47	111
1774.	69	33	102
1775.	62	59	121
1783.	69	44	113
1833.	112	39	151

Najviše je majstora bilo u kožarsko-krznarskoj i tekstilnoj struci, ukupno više od 50% majstora svih struka, po ovom pregledu:

	Kožarsko-krznarska	Tekstilna	Ukupno
1771.	35,0 ⁰	32,2 ⁰	67,2
1773.	33,6	24,4	58,0
1774.	29,7	23,1	52,8
1775.	28,2	23,7	51,7
1783.	31,2	23,8	55,0
1883.	26,8	37,4	64,2

Prehrambenu su struku sačinjavali 8-10% svih majstora.

Među navedenim strukama nedostaju zidarski majstori - javlja se gdje koji pomoćni radnik. Za promicanje

ove struke zanimalo se i Hrvatsko kraljevsko vijeće. Stanje u Koprivnici 1773. godine ukratko obrazlaže gradski magistrat: u gradu su drvene kuće pa nema potrebe za zidarskim majstorima.³² Početkom 1775. magistrat je Vijeću poslao opširnije obrazloženje: ne samo da su u gradu samo drvene kuće pa za takve majstore nema posla, nego i gradska mladež prihvaća zanimanja koja donose veću sigurnost u životu; zbog toga i poziv mladima da se posvete zidarskom obrtu ostaje bez odziva.³³

O trgovcima treba reći nešto više. U izvještajima se javljaju dva izraza: mercatores i quaestores (trgovci i kramari). Među ovim drugima bili su tzv. grčki ili turski trgovci (kramari) koji su došli iz Makedonije i bili su u početku turski podanici. Ovih »nesjedinjenih Grka« bilo je: 1768. - 14 kuća, 1771. - 16, 1783. - 13 s osam pomoćnih radnika.

Vidjeli smo kako su i zašto krajiške vlasti u Koprivnici podupirale i štatile te trgovce do svog odlaska iz grada 1765. godine. Na kakav su prijem u gradu prvi došljaci iz Makedonije naišli moglo bi se zaključiti iz vizitatorova izvještaja 1700. godine: narod je od starine katolički, dok su novije vrijeme došli neki Vlasi i Grci čije je vladanje skandalozno budući da u zabranjenim danima jedu meso. Lokalni župnik i gradski magistrat misle da bi izgrednike trebalo kažnjavati, a nepoparjlive i izgnati iz grada. O skandalu, koji treba »mox in herba suprimere« govori i zaključak hrvatskog sabora 1762. godine kojim se traži od kraljice (demisse suplicetur) da zabrani održavanje vjerskih obreda Grcima, jer se suprotno

Tablica 5c. Stanovništvo po dobi i po spolu, podjela po ulicama, 1775. godine

	- 12 god.		13-24		25-50		50-80		U k u p n o		
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	Svega
Velika ulica	17	7	17	15	17	18	6	3	52	43	95
Srednja ulica	14	12	7	11	21	23	-	2	42	48	90
Gospodska ulica	10	15	21	11	24	30	1	-	56	56	112
Tvrđava	36	34	45	37	62	71	7	5	150	147	297
Vanjski trg	33	22	36	31	68	57	5	3	142	113	255
Florijanska ulica	18	22	23	27	52	44	2	-	95	93	188
Duga ulica	24	28	32	9	36	46	2	2	94	85	179
Mala ulica	5	4	2	-	7	7	-	-	14	11	25
Banovec	5	5	-	2	23	21	-	-	28	28	56
Severovec	4	5	-	1	9	9	-	-	13	15	28
Krupčina	4	4	1	1	5	5	-	1	10	11	21
Kljakova ulica	2	5	7	4	6	7	-	-	15	16	31
Futakovec	16	29	21	14	35	28	-	1	72	72	144
Gibanička ulica	22	15	7	5	31	30	-	1	60	51	111
Miklinovec	23	15	16	7	39	44	1	1	79	67	146
Brežanec	40	37	17	10	75	78	3	9	135	134	269
Ciglenica	8	4	2	4	11	14	1	1	22	23	45
Špoljarska ulica	13	15	9	4	31	35	1	1	54	55	109
Dubovec	22	28	11	6	46	42	-	-	79	76	155
Cenzualiste župnik.	11	10	6	1	16	15	-	1	33	27	60
Kmetovi župnikovi	12	8	-	1	29	24	-	-	41	33	74
Podgrađe	262	256	190	127	519	506	15	21	986	910	1896
Bregi	83	84	69	50	140	148	10	11	302	293	595
Sveukupno	381	394	304	214	721	725	32	37	1438	1350	2788
		755		518		1446		69		2788	

zakonima kraljevine.³⁴ Kraljica je spor riješila u korist grada i sabora, ali se krajiške vlasti opiru toj odluci, pa se sabor 1764. godine obraća kraljici da posreduje kako bi se kraljičina odluka mogla oživotvoriti.³⁵

Po odlasku krajišnika iz Koprivnice 1765. godine magistrat je tim »grčkim«³⁶ trgovcima osporio pravo građanstva, koje su im priznavale krajiške vlasti. Trgovci su tražili posredovanje Hrvatskog kraljevskog vijeća. Na pritužbe trgovaca Vijeće je u srpnju 1771. godine tražilo obrazloženje, a magistrat odgovorio u listopadu iste godine: što se tiče priznavanja građanstva tim trgovcima, nema zapreke, ako polože zakletvu vjernosti i uplate određenu taksu u gradsku blagajnu.³⁶ Međutim, Vijeće je u međuvremenu ponovno posredovalo u kolovozu, te je magistrat odgovorio: trgovci ne mogu postati građanima samo time što je prestala krajiška nadležnost u Koprivnici.³⁷

Pitanje priznavanja građanstva »grčkim«³⁸ trgovcima postalo je ponovno aktualno krajem 1774. godine. Tada se 19 trgovaca³⁸ obraća Mariji Tereziji za zaštitu: trgovci su došli iz Turske, doveli žene i djecu, te položili zakletvu vjernosti, posjeduju u gradu kuće i trgovine; jedino im, nakon čestih najponiznijih molbi, magistrat neće da prizna pravo građanstva. Njima se ta prava ne priznaju samo zato što su »nesjedinjeni Grci«. To što se njima događa u Koprivnici, to se njihovim sunarodnjacima ne događa ni u jednom gradu u Ugarskoj i Hrvatskoj. Ne vjeruju da bi Koprivnica u tome imala poseban položaj. Uostalom, za vrijeme krajiške jurisdikcije to im je pravo

bilo priznato, pa ne mogu biti u nepovoljnijem položaju nego ranije – peioris utique conditionis esse non possumus, quam prius fuerimus.³⁹ Marija Terezija piše početkom 1775. godine Vijeću da ispita stanje i o tome je izvjesti.⁴⁰

Pod izlikom da se »grčki«⁴¹ trgovci bave nedozvoljenom trgovinom magistrat je zatvorio njihove trgovine. Krajem 1774. godine pet trgovaca obraća se Vijeću za posredovanje: tim je činom učinjena višestruka šteta – ne samo njima, nego i njihovim kupcima, koje više nisu u stanju podmiriti potrebe u tim robama, pa i državi, jer nemaju sredstava za plaćanje poreza.⁴¹

Jadi i nevolje »grčkih«⁴² trgovaca prestali su, i ako ne odmah, carskim dekretom o vjerskoj toleranciji 1781. godine.

Za godine 1773–1775, 1787. i 1857. imamo drukčije raspoređene podatke o zanimanjima, kojima su se bavili odrasli muškarci (izuzetno i žene), odnosno o izvorima sredstava za život.

Stanje 1773–1775. prikazano je u tablicama 7a, b, c. U tablici 8 su podaci o sastavu stanovništva po dobi, spolu i zanimanjima, odnosno izvorima prihoda.

U 1787. godini imamo ovakvu raspodjelu odraslih muškaraca:⁴¹

građani	289
seljaci	104
članovi obitelji	328
posluga	343
neodređenih zanimanja	140

Tablica 6. Vrste obrta i broj majstora obrtnika u određenim godinama

	1771.	1773.	1774.	1775.	1783.	1833.
Brijači, kirurzi		4	4	3	2	2
Bačvari					3	
Bojadisari						1
Bravari	3	3	3	3	4	1
Cešljari		1	1	1		2
Cizmari	30	17	15	15	26	29
Kapari		1	1	1		7
Kipari			1			
Klobučari					2	
Kolari		3	3	4	3	5
Košarači	4	2	5	4		3
Kotlari				2	1	
Kovači	3	3	5	5	3	9
Kožari	3	5	5	5	5	4
Krojači	25	26	15	16	18	46
Krznari	5	11	10	10	7	8
Licitari		2	2		2	
Ličioc	2					
Lončari	6	6	6	6	5	5
Mesari	5	6	3	4	5	3
Mlinari	6	5	5	5	3	7
Nožari		1	2	5		1
Pekari			3	3	4	5
Pivari					1	
Pojasari	4	5	4	5		3
Postolari	8	9	9	10	9	5
Remenari		2	2	2	2	7
Sapunari				2	2	
Sedlari		1	1	1	1	2
Slikari	2	1		1		
Staklari		1	1	2		1
Stolari	3	4	4	4	2	4
Tesari	3	1	1	1	13	
Tkalci	8	8	10	9	16	21
Tokari	1		1	2	2	1
Užari	2	2	2	2	7	1
Zlatari		1	1	1	1	1
	123	131	123	134	147	184

plemići	34
službenici	8
svećenici	22
	1268

u obrtu	130
u trgovini	9
sluge	83
težaci, nadničari	61
	1604

Po popisu stanovništva 1857. godine bilo je, pak, ova-
kvo stanje:

duhovnici	12
činovnici	33
neaktivni vojnici	8
literati i umjetnici	14
sanitetsko osoblje	8
zemljoposjednici	582
rentijeri	2
fabrikanti i obrtnici	250
trgovci	28
ribari	1
pomoćni radnici: u poljoprivredi	360

Ovim je prikazima od ukupnog broja stanovnika obu-
hvaćeno:

1773.	38,8%	1787.	37,2%
1774.	43,8	1857.	35,3
1775.	46,4		

Ekonomska politika. Sačuvani su neki odgovori
koprivničkog magistrata na mjere ekonomske politike
središnjih vlasti.

Poznato je nastojanje oživotvorenja uzgoja dudova –
dudova svilca – izrada svile – u marijaterzijansko i jo-
zefinsko vrijeme. U tom je pothvatu trebala učestvovati

i učestvovala je i Koprivnica. U izvještajima o toj djelatnosti vidi se kako se aktivnost provodila u gradu.

Po izvještaju magistrata iz 1775. godine u Koprivnici je bio ovaj broj uzgajivača dudova, rasprostranjenih po ulicama:⁴²

Vanjski trg	9
Florijanska ulica	25
Duga ulica	27
Mala ulica	6
Banovec	13
Severovec	7
Kljakova ulica	5
Futakovec	35
Miklinovec	17
Brežanci	34
Špoljarska ulica	24
Dubovec	35
Bregi	26

263

Svi su nasadi stariji od tri godine. Na svakih 10 stanovnika išlo je po jedno dudovo stablo. Dudova nije bilo u tvrđavi, Krupčinoj, Gibaničkoj i Cigleničkoj ulici.

U izvještajima se napominje da građani, usprkos stimulaciji, ne žele uzgajati dudov svilac, pa nije bilo ni svilenih čahura. To se ponavlja i u izvještaju za 1775. godinu; tada je grad dobio iskusnog nadglednika za uzgoj dudova.⁴³ Ova se djelatnost morala kasnije razviti, jer po njoj nekadašnja Mala ulica dobiva naziv svilarska. No, na mapi katarske izmjere Koprivnice 1859. godine napisana je Mala, a ne Svilarska ulica.⁴⁴ Centralne vlasti nisu bile zadovoljne ovom djelatnošću u našim krajevima.⁴⁵

Značajan je i podatak, koji se više puta ponavlja, da na području grada 1775. i 1776. godine nije bilo niti nema ni fabrika ni manufaktura, pa nema ni zanimanja za takve pothvate.⁴⁶

Magistrat je Vijeću 1774. godine odgovorio da ne može propagirati na području grada uzgoj novih pasmina ovaca zbog toga što je zemljište podvodno i neprikladno za ispašu ovaca.⁴⁷

c) Sastav po bračnom stanju

Po vizitatorovu izvještaju 1659. godine tada je među kućedomaćinima u podgrađu bilo 46 udovica, a to je 10,3% od ukupnog broja kućedomaćina. Godine 1700. bilo je 29 udovica ili samo 6,5%. U gradu ih je bilo 8 ili 4,6%.

Tablica 7a. Odraslo muško stanovništvo po izvorima prihoda, podjela po ulicama, 1773. godine

	Prosjaci	Službenici	Trgovci	Obrtnici	Poljoprivrednici	Đaci i studenti	Kalje	Segrti	Žive od vlastitih prihoda	Žive kod rodbine	Sluge	Težaci	Nezaposleni	Ukupno
Velika ulica		6	2	12			5	3	4	4	18	5		59
Srednja ulica		3		9		1		2	4	1	6	4		30
Gospodska ulica		2		15			2	3	4	3	7	5		41
Tvrđava		11	2	36		1	7	8	12	8	31	14		130
Vanjski trg		3	19	11		1	13	5	3	2	19	13		89
Florijanska ul.		4	5	21		3	6	10	7	5	27	5		93
Duga ulica			1	24	3	3	10	6		4	11	7		69
Mala ulica				2	1			1			1	3		8
Banovec				1	1					3		19		24
Severovec					4							6		10
Krupčina				2	7						1	2		13
Kljakova ulica				5			1	4				1		12
Futakovec		3	3	9	2	1			2	2	5	5		33
Gibanička ulica		3		5	13					5	6	10		42
Miklinovec		3		1	19	3				5	16	10		57
Brežanec		3	1	6	20	2	2	2		5	9	58		108
Ciglenica		1			3	1				1		6		12
Špoljarska ulica		1		4	14	1	3	2	4	3	1	15	1	49
Dubovec		2	1	4	16	3	3	2	5		6	28	1	71
Kmetovi žup.		1			8					3	2	11	1	26
Podgrađe	17	11	29	95	111	18	38	32	21	38	104	199	3	716
Bregi	3			3	86	7		1	13	26	16	72		227
Sveukupno	20	22	31	134	197	26	45	41	46	72	151	285	3	1073

Tablica 7b. Odraslo muško stanovništvo po izvorima prihoda, podjela po ulicama, 1774. godine

	Prosjaci	Službenici	Trgovci	Obrtnici	Poljoprivrednici	Đaci i studenti	Kalfe	Šegrti	Žive od vlastitih prihoda	Žive kod rodbine	Sluge	Težaci	Nezaposleni	Ukupno
Velika ulica			2	5			5	4	1	2	9	6		34
Srednja ulica		1		8			1		3	6	8	7		34
Gospodska ulica	2			13			9	1			4	11		40
Tvrđava	2	1	2	26			15	5	4	8	21	24		108
Vanjski trg	1	3	10	15	1	2	8	10	1	7	29	40	1	128
Florijanska ul.		4	3	13		1	9	4	5	3	19	11		72
Duga ulica	1			21	4	1	5	6		5	6	15		64
Mala ulica				4	2					3	2	2		13
Banovec	4			1	3							14		22
Severovec	1			1	3	1						6		12
Krupčina				1	3						2	3		9
Kljakova ulica		1		4		1	1	1		1	1	2		12
Futakovac		3	3	9	4		1	5		3	11	13		52
Gibanička ulica		1		3	8		1	6			3	15		37
Miklinovec	1			1	6				4	2	43			57
Brežanec	2	1		5	8	1	1	2		3		81		104
Ciglenica				1		1	1	1		1	1	17		23
Spoljarska ulica	1	1		7	1				2	2	21			35
Dubovec	1			5	9				1	1	1	30		47
Cenzualiste žup.				6	3	2		1	6	9		27		
Kmetovi župnik.										1		31		32
Podgrađe	12	14	16	97	52	8	30	37	6	35	85	353	1	746
Bregi			1	3	49	4	2	2		16	6	87		170
Sveukupno	14	15	19	126	101	12	47	44	10	59	112	464	1	1024

Tablica 8. Sastav stanovništva po dobi, po spolu i po zanimanju, 1773–1775.

Od 13–24 godine	% udio				trgovci i kramari	31	19	31	4,1
	1773.	1774.	1775.	1773–75.					
Muški					obrnici	132	122	172	21,6
đaci i studenti	26	12	21	8,0	kalfe	5	–	2	0,4
sluge	65	57	61	24,9	seljaci	183	98	47	16,6
kalfe	40	48	68	21,2	sluge	19	1	3	1,2
šegrti	41	43	50	18,2	težaci	221	346	438	51,0
težaci	51	49	104	27,7	nezaposleni	3	–	–	0,1
nezaposleni	–	–	–	–	Ženske				
Ženske					uđate	492	532	631	87,5
uđate	57	20	41	25,5	kod roditelja i rođaka	13	8	5	1,4
kod roditelja i rođaka	57	48	58	33,0	sluškinje	15	3	2	1,1
sluškinje	64	51	103	41,5	težakinje	59	45	87	10,0
težakinje	11	2	2	2,9	nezaposlene	–	–	–	–
nezaposlene	–	1	–	0,1	Od 51–80 godina				
Od 25–50 godina					Muški				
Muški					činovnici	2	1	3	5,4
činovnici	20	14	15	2,5	žive od vlast. prihoda	1	5	7	11,6
žive od vlast. prihoda	23	14	13	2,5	trgovci i kramari	–	–	–	–
					obrnici	2	5	–	6,3
					seljaci	15	4	3	19,6
					težaci	11	25	11	42,0
					kalfe	–	–	–	–
					kod djece ili rođaka	–	9	7	14,3
					sluge	–	–	1	0,8

Ženske				
domaćice	44	64	36	78,3
kod djece ili rođaka	7	3	1	6,0
služkinje	-	-	-	-
težakinje	20	9	-	15,7

U nekim izvještajima i popisima imamo zapisan broj bračnih parova:

1771.	629	1775.	662
1773.	771	1787.	775
1774.	552		

Drukčiji prikaz imamo po popisu stanovništva 1857:

	M	Ž	S
leđični	1179	993	2172
u braku	1008	1015	2023
udovci-udovice	115	231	346
	2302	2239	4541

Od ukupnog broja muških bilo je tada 5% udovaca, a od ženskih 10,3% udovica; na 1000 udovaca bilo je 2009 udovica.

d) Socijalni sastav

Koprivničko se stanovništvo sastojalo iz nekoliko društvenih slojeva.

Kmetovi. – Na području sl. kr. grada Koprivnice živjeli su i župnikovi kmetovi. Stanovali su na istočnoj strani tvrđave i naselje im se često spominje kao Popovci, odnosno Mali i Veliki Popovci. Bili su kvartaliste – uživali su po četvrt selišta. Broj kmetskih obitelji kretao se između 23 i 29 u XVII. stoljeću. Godine 1659. bilo je 5 nepopunjenih selišta, a 7 ih je bilo udovičkih. Po popisu stanovništva 1774. bilo je 79 članova kmetskih obitelji – 43 muška i 36 ženskih.

Župnik je 1659. godine imao 9 i 1700. godine 12 cenzualista – slobodnjaka koji su plaćali godišnji činž, a nisu išli na tlaku. Cenzualisti su živjeli u Gibaničkoj ulici, a njihovo se naselje nazivalo i Novoselci. Po popisu 1774. bilo je 53, a 1775. godine 60 članova obitelji.

Slobodni seljaci. Živjeli su u Bregima i u pojedinim dijelovima podgrađa. U popisima stanovništva 1773–1775, među odraslim muškarcima, evidentirano je onih koji žive od poljoprivrede:

Tablica 7c. Odraslo muško stanovništvo po izvorima prihoda, podjela po ulicama, 1775. godine

	Prosjaci	Službenici	Trgovci	Obrtnici	Poljoprivrednici	Đaci i studenti	Kalle	Segrti	Zive od vlastitih prihoda	Zive kod rodbine	Sluge	Težaci	Nezaposleni	Ukupno
Velika ulica		2	2	11	1	2	11	2	2	3	15	5		56
Srednja ulica		2		11		1	4	1		2	9	14		44
Gospodska ulica		1		19		1	11	7	1	2	10	5		57
Tvrđava		5	2	41	1	4	26	10	3	7	34	25		157
Vanjski trg	2	5	24	16		7	10	9	8	14	39	17		151
Florijanska ul.		3	2	25		3	6	9	2	9	23	9		91
Duga ulica	1	1	1	24			12	7	1	2	17	23		89
Mala ulica	2			4								6		12
Banovec	2			1	1					2		6		12
Severovec	1			2						1		7		11
Krupčina	1			1	1					1		5		9
Kljakova ulica		1		3		1	2	2		2	5	2		18
Futakovec	2	2	2	15	1	1	7	4	2	8	12	18		74
Gibanička ulica	1			4		1				8	4	32		46
Miklinovec	4			5			1			8	2	50		70
Brežanec	4	1		7	14	3	3	1	1	4	9	69		116
Ciglenica	1			2			1		1		3	13		21
Špoljarska ulica	3			6	4			3		2	3	27		48
Dubovec	4			4	7					3	8	42		68
Cenzual. žup.	1			7			2	3		1		6		20
Kmetovi župnik.										1		29		30
Podgrađa	29	13	29	124	30	16	44	38	15	62	125	361		886
Bregi	3			7	17	1		2	2	12	10	197		251
Sveukupno	32	18	31	172	48	21	70	50	20	81	169	582		1294

	Podgrađe	Bregi	% udio	u ukup. broju
1773.	111	86	15,5	37,8
1774.	52	49	7,0	28,8
1775.	31	17	3,5	6,8

Iz ovog stanja i promjena možemo zaključiti da je došlo do miješanja podataka o seljacima i o težacima.

Građani. Građanima obično nazivamo sve žitelje jednog grada. No, u razdoblju koje istražujemo postoje razlike između građana – lat. *cives* i građana – lat. *incolae, inhabitatores*. Status građanina – *civitet* dobivao se odlukom magistrata i uplatom određene takse u gradsku blagajnu. *Civitet* su mogli dobiti svi slobodni žitelji grada: ne samo obrtnici i trgovci, nego i težaci i plemići. Odlučujuća je bila uplata takse u blagajnu. Zbog toga je dugo trajao onaj spor sa »grčkim« trgovcima, koji su tražili da im se prizna pravo građanstva automatski nakon odlaska krajiške uprave iz Koprivnice: magistrat je inzistirao na uplati takse, a trgovci su pošto-poto nastojali izbjeći tu obavezu.

Po popisu stanovništva 1787. godine u Koprivnici je bilo 289 odraslih muškaraca (bez odraslih muških članova obitelji) u skupini građana – *cives*, a to je 22,8% od ukupnog broja odraslih muškaraca.

Sastav te skupine građana može se, djelomice, vidjeti iz popisa novopriljubljenih građana po godinama:⁴⁸

1773.	8
1774.	8
1775.	5
1824–1834.	54

Po zanimanju bio je ovakav sastav: 1 oficir, 10 literata, 2 trgovca, 2 mesara, 1 kapar, 16 težaka, 3 postolara, 2 čizmara, 6 krojača, 2 lončara, 2 kovača, 1 brijač, 2 remenara, 1 češljar, 2 voštara, 1 kolar, 1 limar, 1 bravar, 1 košarač, 1 krčmar; 4 plemića i 2 svećenika.

Postupak i uvjeti u vezi s primanjem u građanstvo kao i rješenja vide se u priloženom dokumentu o primanju 1611. godine:

»Nos Michael Godinich vayvoda ac iudex caeterique jurati ac *cives Liberae Regiaeque Civitatis Caproncensis*. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes universis et singulis wuibus expedit. Qualiter veniens nostri in praesentiam Egregius Antonius Delosth petiitque nos debita cum instantia et eum in Cmmunitatem et numerum civium nostrorum adscribemus, pollicendo se omnibus gravaminibus juxta civitatem adjunctorum aliaque accidentia administratur, tam in taxis quam etiam in aliis rebus et negotiis ad instar aliorum civium cujus expedita petitione et supplicatione haudquaqua potuimus renuere, intuendo illius probitatem, fidelitatem et humanitatem, quam fere per spatium trium annorum hucusque inter nos commonstravit et declaravit. Nos itaque concedimus, volumus, atque fatemur per praesentes nostras illum verum et legitimum fratrem esse atque habere, quem etiam atque omnes suprafati confirmamus, et deinceps ad quorumcumque loca, bona, atque tributa pervenerit, velint eum tamquam pro vero et legitimum fratrem et concive nostro habere atque existimare. In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam, has nostras litteras sigilloque autentico pendentibus roboratas eidemque Antonio Delost dandas duximus esse concedendas. Data in sede nostra judiciaria Caproncensi 3. May Anno undecimo supra Millesimum sexcentisimum.

Idem qui supra iudex et jurati totaque Cmmunitas Libera Regiaeque Civitatis Caproncensis. (Voštani pečat)⁴⁹

Plemići. Svojim položajem Koprivnica nije bila prikladna i privlačna za okupljanje plemića na njezinu području. Po popisu 1787. godine od ukupnog broja odraslog muškog stanovništva bilo je tada oko 2,7% plemića. Bili su to mahom sitni plemići među kojima je bilo i obrtnika. Za usporedbu: po istom popisu u Zagrebačkom Gradecu bilo je 15,4% i u Križevcima 11,3% plemića.

O koprivničkom plemstvu govori i jedan odgovor magistrata 1833. godine upućen Ugarskom namjesničkom vijeću o ukonačavanju vojske na području grada.⁵⁰ Pripadnici plemstva ne posjeduju »curiae nobilitares«, nego samo »tenuta et domos« i oni su na temelju zakona 1563, 1608. i 1647. u svemu, osim u osobnim pravima, izjednačeni sa ostalim građanima i stanovnicima, pa prema tome i u pogledu ukonačavanja vojske.

III. KOPRIVNICA MEĐU GRADOVIMA 1857. GODINE

Demografski razvitan i stanje u Koprivnici krajem razdoblja koje istražujemo možemo osvijetliti položajem Koprivnice u redosljedu među slobodnim i kraljevskim gradovima u Hrvatskoj i Slavoniji na temelju rezultata popisa stanovništva 1857. godine. Tada su status slobodnog kraljevskog grada imali: Bakar, Karlovac, Koprivnica, Križevci, Osijek, Požega, Rijeka, Varaždin i Zagreb.

1. Ukupan broj stanovnika

Ukupan se broj stanovnika iskazuje na dva načina: ukupan broj zavičajnih, domorodnih (stalnih) stanovnika = broj prisutnih + broj odsutnih zavičajnika; ukupan broj prisutnih stanovnika = broj prisutnih zavičajnika + broj stranih (nezavičajnih) stanovnika.

Redosljed po broju stranih stanovnika je ovakav:

1. Rijeka	13496
6. Koprivnica	4541
9. Požega	2227

Udio ukupnog stalnog stanovništva u ovih devet gradova u ukupnom stanovništvu Hrvatske i Slavonije iznosio je 7,67% dok je udio Koprivnice među ovih devet gradova iznosio 6,95%.

Redosljed po broju prisutnih stanovnika je nešto izmijenjen:

1. Zagreb	16657
7. Koprivnica	4746
9. Požega	2743

2. Stanovništvo po mjestu boravka

Najveći udio odsutnog u ukupnom zavičajnom stanovništvu imao je Bakar – 13,3% a najmanji Koprivnica – 2,4%. Prosjek svih devet gradova iznosio je 5,8%.

Najveći udio stranog u ukupno prisutnom stanovništvu imao je Karlovac – 27,6% a najmanji Koprivnica – 6,6%. Prosjek svih devet gradova iznosio je 18,1%. Uzevši udjele u oba slučaja, vidimo da je Koprivnica imala »najstalnije« stanovništvo. Izuzevši Bakar, u svim ostalim gradovima broj stranih je veći nego odsutnih stanovnika.

3. Zavičajno stanovništvo po spolu

Koprivnica je jedina imala višak muških – na 1000 ženskih bilo je 1028 muških. Prosjek u Hrvatskoj i Slavoniji bio je 1102. Najveći višak ženskih imala je Požega – na 1000 muških 1095 ženskih.

4. Prosječna dob zavičajnog stanovništva

Najstarije je stanovništvo imao Zagreb – 26 godina. Koprivnica je imala 24,25 godina, dok je najmlađe stanovništvo imala Rijeka – 21,9 godina.

Kada udio osoba starih 60 i više godina dostigne 12%, smatra se da je stanovništvo počelo stariti. Taj se udio naziva dobnim koeficijentom, koji je najveći u Varaždinu (8%), a najmanji u Karlovcu (4,5%), dok je u Koprivnici 5,8% i nalazi se na šestom mjestu u redosljedu gradova. Dobni koeficijent muškog stanovništva iznosio je 6,8% a ženskog 4,8%.

5. Bračno stanje

Udio neoženjenih-neudatih u ukupnom stanovništvu najveći je u Bakru (59%), a najmanji u Koprivnici (47,8%).

Udio oženjenih-udatih najveći je u Koprivnici (44,5%), a najmanji u Bakru (33,4%).

Udio udovaca-udovica najveći je u Požegi (9,7%), a najmanji u Rijeci (7%); Koprivnica je u redosljedu šesta sa 7,7% koliko je imao i Varaždin.

Na 1000 udovaca dolazilo je udovica najviše u Osijeku – 4182, a najmanje u Koprivnici 2009.

Prilog 1. Popis prezimena u podgrađu 1659. i 1700. godine

Agatich, 1700.

Andrassich, 1659

Andrilich, 1700.

Androkovich, 1700.

Antolchich, 1700.

Bahun, 1700.

Balatin, 1700.

Balentich, 1659, 1700.

Barbarich, Barberich, 1659, 1700.

Bardelija, 1659, 1700.

Barijak, 1700.

Barlaban, 1700.

Basnek, 1700.

Bastar, 1700.

Bedekovich, 1700.

Belessich, 1659.

Belko, 1659.

Beloglavec, 1659.

Bencze, 1700.

Benczekovich, 1659.

Benessich, 1659.

Benich, 1659, 1700.

Benkovich, 1659, 1700.

Berchichev, 1659.

Berdar, 1659.

Berlyek, 1659.

Berlyochich, 1659.

Berzicza, 1659.

Biankinov, 1659.

Bikovich, 1659, 1700.

Birkovich, 1659.

Bischan, 1659, 1700.

Blasek, 1700.

Blassotich, 1700.

Bobika, 1659, 1700.

Bogchecz, 1659.

Bogdan, 1700.

Bolyakovec, 1700.

Borischich, 1659, 1700.

Bosnyan, 1659.

Boszansky, 1659.

Bradass, 1659.

Breztovzky, 1700.

Brimiecz, 1700.

Brimiecz, 1700.

Brodarchy, 1659.

Buich, 1659, 1700.

Bulich, 1700.

Burich, 1700.

Chaikovich, 1659.

Chanady, 1700.

Chelig, 1700.

Cherni, 1659, 1700.

Chesko, 1659.

Cheszi, 1659.

Chevecz, 1659.

Chich, 1659.

Chismak, 1659, 1700.

Chismesia, 1659.

Choslyn, 1659.

Chredar, Chredarich, Chredarina, 1659.

Chrurek, 1700.

Chutak, 1659.

Chuz, 1659.

Cristoffich, 1659.

Czalyak, 1659.

Czesztar, 1659.

Czeliarich, 1700.

Czibulich, 1700.

Czirkator, 1659.

Czoczlek, 1700.

Debeli, 1659.

Debich, 1700.

Deszetnik, 1659.

Dervesina, 1700.

Dechery, 1700.

Dezonvilla, 1659.

Diakovich, 1700.

Dianovich, 1700

Dimekovich, 1700.

Doichich, 1700.

Dolenecc, 1659, 1700.

Dolenchich, 1659, 1700.

Domitrovich, 1700.

Draganich, 1700.

Drevenjak, 1659.

Dudass, 1659, 1700.

Dunchina, 1659.

Erbler, 1659.

Erdelec, 1659, 1700.

Erdelich, 1659.

Ersenyak, Hersenyak, 1659, 1700.

Fagnot, 1659, 1700.
Faichiber, 1659.
Falussi, 1700.
Farkassich, 1659, 1700.
Femnicherich, 1700.
Fentich, 1659.
Ferenchak, 1700.
Ferkulin, 1659.
Ferlyan, 1700.
Fiam, 1659.
Figach, 1659.
Filipchich, 1659.
Fister, 1700.
Fistrek, 1700.
Forkolin, 1700.
Fraimetich, 1700.
Frostukel, 1659.
Frulyecz, 1659.
Futak, 1659.
Fylak, 1700.

Gabrielich, 1700.
Gallar, 1659.
Galovich, 1659.
Galar, 1700.
Gasparich, 1700.
Gasparinchich, 1659.
Gazdich, 1700.
Gerbasz, 1659, 1700.
Gerbechich, 1700.
Gergachich, 1659.
Gjukiss, 1700.
Gjumlia, 1659.
Gjurasz, 1700.
Gjurekovich, 1659.
Gjurketa, 1659.
Gladibat, 1659.
Glavatic, Glavetich, 1659, 1700.
Globan, 1700.
Gluhachevich, 1700.
Gluhi, 1659.
Godina, 1659.
Golopendich, 1659.
Gonan, 1659.
Gorup, 1700.
Gothal, 1700.
Graczky, 1700.
Gregurich, 1659, 1700.
Grossel, 1700.
Grubissa, 1700.
Gruinar, Grynar, 1659, 1700.

Habianecz, 1700.
Hagun, 1700.
Haitich, 1659.
Hasevich, 1659.
Hatisev, 1659.
Hergar, 1700.
Herich, 1659.
Herkovecz, 1700.
Herman, 1659.
Hernia, 1700.
Hlebek, 1659.
Hlebinez, 1700.
Hodalín, 1659.
Hohoia, 1700.
Hohoz, 1659.
Hoizich, 1700.

Horvat, 1659.
Horvatic, 1659, 1700.
Horvatovich, 1700.
Hoeszl, 1700.
Hoznikar, 1700.
Hraztich, 1700.
Hren, 1700.
Hruskar, 1700.
Hueffennengl, 1659.
Humich, 1700.
Hutinecz, 1700.

Imbrisa, 1700.
Istvanich, 1700.
Ivanchan, 1659, 1700.
Ivekovich, 1700.
Jagich, 1700.
Jagnessich, 1659.
Jakecz, 1659.
Jaksa, 1659.
Jalsin, 1659.
Jambrechich, 1659, 1700.
Janchich, 1700.
Jankovich, 1659.
Jantolkovich, 1659.

Kaczeus, 1659, 1700.
Kalavarich, 1700.
Kalnichanecz, 1659, 1700.
Kanian, 1659, 1700.
Kapich, 1659.
Karlovary, 1659.
Kavar, 1700.
Kazya, Kassia, 1659, 1700.
Keczelly, 1700.
Kellek, 1700.
Kelenich, 1700.
Kelever, 1700.
Kerschevich, 1700.
Kerznar, 1659.
Kernarich, 1659, 1700.
Kismihaly, 1659, 1700.
Klyak, 1659.
Klobuchar, 1700.
Knez, 1700.
Knezovich, 1700.
Kochebar, 1659.
Kolar, 1659, 1700.
Kolarich, 1659, 1700.
Kolarovich, 1659.
Koely, 1700.
Kollesza, 1700.
Konschak, 1659.
Kopitar, 1659.
Kordina, 1659, 1700.
Kosz, 1659, 1700.
Kossar, 1659, 1700.
Kossaria, 1659.
Kosarich, 1700.
Kossich, 1700.
Kosniak, 1700.
Kostadin, 1700.
Kovach, 1659, 1700.
Kovachich, 1659, 1700.
Krale, 1700.
Kraly, 1659, 1700.
Kralich, 1700.
Kramerov, 1659.

Kranichin, 1659.
 Kranyecz, 1659.
 Krapanecz, 1659.
 Kuchandich, 1700.
 Kuga, 1659.
 Kuhtich, 1700.
 Kurtak, 1700.
 Kusak, 1659.
 Kusevich, 1700.

Laczkovich, 1700.
 Lecet, 1659.
 Legrady, 1700.
 Lekchek, 1659, 1700.
 Lenardich, 1700.
 Lihtarich, 1700.
 Lilek, 1700.
 Lipulich, 1700.
 Lipusecz, 1659.
 Loian, 1700.
 Loksich, 1659.
 Lonchar, 1659.
 Loncharek, 1700.
 Lovrenchich, 1700.
 Luczek, 1659.
 Lyubek, 1659, 1700.
 Lukich, 1659.
 Machan, 1700.
 Macharich, 1700.
 Magich, 1659, 1700.
 Magjer, 1659.
 Magjeri, Magjerich, 1659, 1700.
 Maltarich, 1700.
 Markessich, 1700.
 Markovich, 1700.
 Maros, 1659.
 Marossich, 1659.
 Matekov, 1700.
 Matissich, 1659.
 Matossich, 1659.
 Maurek, 1700.
 Medenecz, 1700.
 Megymorecz, 1659, 1700.
 Merzopolecz, 1659.
 Meszar, 1659, 1700.
 Meszarich, 1659, 1700.
 Mihaldinecz, 1700.
 Mihalich, 1659, 1700.
 Mihalievich, 1700.
 Mihalin, 1659.
 Mihalyek, 1659, 1700.
 Mihek, 1700.
 Miklekovich, 1659.
 Mikloussich, 1659.
 Mikovecz, 1700.
 Mikulat, 1659.
 Mikulassichin, 1659.
 Mikulicza, 1659, 1700.
 Mikulin, 1659.
 Mylak, 1700.
 Mlinar, 1659, 1700.
 Mlinarek, 1659.
 Mlinarich, 1700.
 Molly, 1700.
 Monhort, 1659, 1700.
 Moyses, 1659.
 Mussievich, 1700.
 Mussinich, 1700.

Natulia, 1659.
 Namesznik, 1700.
 Nedelyanecz, 1659.
 Novak, 1700.

Orlovich, 1659.
 Osegovich, 1700.

Pakaszin, 1659, 1700.
 Pale, 1659.
 Pappich, 1659.
 Pavissich, 1659.
 Pavlechich, 1659.
 Pavlekov, 1700.
 Pavlekovich, 1700.
 Pavlinov, 1659.
 Pavlovich, 1659, 1700.
 Pechukecz, 1659.
 Pendelin, 1700.
 Perchichev, 1659.
 Perissa, 1700.
 Perliok, 1700.
 Petko, 1659.
 Petrossich, 1659.
 Petrovich, 1700.
 Petrunchan, 1700.
 Petthy, 1700.
 Philipich, 1700.
 Pintar, 1659.
 Pintarich, 1659, 1700.
 Plesivi, 1659.
 Pokupecz, 1700.
 Polgar, 1659, 1700.
 Popovich, 1659.
 Posavecz, 1659, 1700.
 Posesan, 1659.
 Postenik, 1700.
 Potchkar, 1659.
 Potlachy, 1700.
 Potrosko, 1659, 1700.
 Poturicza, 1700.
 Pozak, 1700.
 Pravicza, 1659.
 Premosov, 1659.
 Pribeg, 1659.
 Puchko, 1700.
 Pumper, 1700.
 Putich, 1659, 1700.

Raydich, 1700.
 Raszinecz, 1659, 1700.
 Remenar, 1659.
 Remetich, 1659.
 Rezak, 1659.
 Rihtarich, 1700.
 Rissak, 1700.
 Robotich, 1659.
 Russak, 1700.

Saban, 1659, 1700.
 Sagnecz, 1659.
 Sappchich, 1659.
 Sarampovecz, 1659, 1700.
 Serianich, 1700.
 Sganecz, 1700.
 Simunecz, 1659, 1700.
 Simunich, 1659.
 Singlinar, 1659, 1700.

Singlinarich, 1659.
Sintar, 1659.
Sithady, 1700.
Skrilyanich, 1659.
Skledarich, 1700.
Slaburecz, 1659.
Somogy, 1659.
Sostarich, 1659, 1700.
Spolyar, 1700.
Stephlin, 1659.
Stenkovich, 1700.
Strikarich, 1700.
Sueng, 1659.
Sugecz, 1659.
Suklec, 1659.
Suprak, 1659, 1700.
Susmich, 1659.
Szabo, 1659.
Szabol, 1659, 1700.
Szabolich, 1659.
Szak, 1659.
Szalai, 1659.
Szamecz, 1659.
Szerkach, 1700.
Szilkevich, 1700.
Sztankulin, 1700.
Sztarovecz, 1700.
Szudchecz, 1700.
Szvalina, 1700.

Ternovecz, 1700.
Terputecz, 1700.
Thomaskov, 1659.
Thomassich, 1659.
Tislar, 1700.
Tiszovsky, 1700.
Tkalecz, 1659, 1700.
Tkalchev, 1700.
Tomasvukin, 1700.
Tomov, 1659, 1700.
Toth, 1659.
Trombetassich, 1659.
Tudy, 1700.
Tuklec, 1659.

Prilog 2. Popis prezimena u tvrđavi 1700. i 1754. godine.

Anders, 1754.
Andorich, 1700.
Aurissek, 1700.

Bacz, 1700.
Baer, 1700.
Bader, 1754.
Baikovth, 1700.
Ballister, 1700.
Banko, 1700.
Barbalan, Burbalan, 1700, 1754.
Basnek, 1700.
Bastin, 1754.
Bauer, 1754.
Baumann, 1754.
Beeber, 1700.
Bedney, 1700.
Belkovich, 1700.
Bercz, 1700.
Berlekovich, 1754.

Tumpich, Tompich, 1659, 1700.
Turkman, 1700.
Turkovich, 1659, 1700.

Vagyon, 1659.
Vaidich, 1659.
Vanczar, 1700.
Varasdinecz, 1659.
Varga, 1659, 1700.
Vargovich, 1700.
Vernikin, 1700.
Vertarich, 1659, 1700.
Vertiprah, 1659, 1700.
Veverecz, 1659.
Viaszos, 1659.
Vidak, 1659.
Vidanecz, 1659, 1700.
Vinichanecz, 1659.
Vinkovich, 1700.
Vlagotinecz, 1700.
Vlrich, Urlich, 1659, 1700.
Vodopia, 1659.
Voivodicza, 1659.
Vratar, 1659.
Vratarich, 1659, 1700.
Vukovich, 1700.

Wchich, 1659.
Wkina, 1659.

Zagorecz, 1659, 1700.
Zagrebecz, 1700.
Zaresina, 1659.
Zaversky, 1700.
Zdelichich, 1700.
Zlatecz, 1700.
Zlunsky, 1659.
Zmerdek, 1659.
Zorich, 1659.
Ztoich, 1659.
Zumer, 1659.
Zverar, 1659.
Zverchich, 1700.

Berner, 1754.
Bezjak, 1700.
Binczalin, 1700.
Bizer, 1700.
Blassich, 1700.
Bokosseck, 1700.
Bolkay, 1754.
Bolther, 1700.
Bosnyak, 1754.
Boehmin, 1754.
Brajak, 1754.
Burich, 1700.
Buday, 1700.

Chismesia, 1700.
Cherkassin, 1754.
Christel, 1700.
Chron, 1700.
Czencz, 1700.

Damianovich, 1700.
Degurnin, 1700.
Dorgassich, 1700.
Drashevich, 1700.
Duřovcich, 1700.

Farkassin, 1754.
Feluk, 1754.
Fingh, 1700.
Firich, 1754.
Foitig, 1754.
Franck, 1754.
Frich, 1700.
Friesz, 1754.
Froghter, 1700.
Fuerst, 1754.

Ganz, 1700.
Gardnerich, 1700.
Gartner, 1754.
Gazda, 1700.
Gastel, 1754.
Gegach, 1700.
Gergasz, 1700.
Gerlovich, 1700.
Gilikin, 1700.
Glonzer, 1700.
Golubich, 1700.
Gorichky, 1700.
Gospochich, 1754.
Goecz, 1754.
Grasz, 1754.
Grasser, 1754.
Gratich, 1754.
Graezer, 1754.
Gregurek, 1754.
Gregurich, 1700.
Grobek, 1700.
Gronovelter, 1754.
Grossohar, 1700.
Grudinich, 1700.

Habelko, 1754.
Hausmann, 1754.
Herlichevich, 1700.
Herman, 1700.
Himelschmiedt, 1754.
Holl, 1700.
Horn, 1754.
Hornak, 1700.
Hoesl, 1700.
Hrabanich, 1754.
Hropoldy, 1700.
Huss, 1700, 1754.
Huszar, 1754.

Ivanossich, 1700.
Ivanovich, 1754.
Jambreković, 1754.
Jankovich, 1754.
Janich, 1754, Jess, 1754.
Jess, 1754.
Jurinchich, 1700.
Jurssich, 1754.

Kanducz, 1700.
Kanisay, 1754.
Kappler, 1754.

Katlin, 1700.
Keck, 1754.
Kengjel, 1754.
Keszler, 1700.
Kittel, 1754.
Knezovich, 1700, 1754.
Kolfer, 1700.
Kollarich, 1754.
Korbath, 1700.
Koren, 1754.
Kovachich, 1700.
Koztolary, 1700.
Kraly, 1754.
Kraniecz, 1700.
Krauth, 1700.
Krell, 1700.
Kryll, 1700.
Kuharich, 1700.
Kunich, 1700, 1754.
Kumpront, 1700.
Kurzveil, 1754.

Lagler, 1754.
Leeb, 1754.
Lebenik, 1700.
Leber, 1700.
Lenard, 1700.
Lepez, 1700.
Lieb, 1700.
Lienthl, 1754.
Lochinperger, 1700.
Lombner, 1700.
Lorber, 1700.
Loen, 1700.

Magich, 1700.
Marthel, 1700.
Maszler, 1700.
Matiassich, 1700.
Mauron, 1700.
Mazer, 1754.
Menhoffer, 1754.
Mihekovich, 1700, 1754.
Mikanissevich, 1754.
Miklossich, 1700.
Mikulchich, 1754.
Millhofer, 1754.
Molly, 1700.
Monhort, 1700.
Mvz, 1700.
Nachevich, 1754.
Nachulich, 1754.
Nedelkovich, 1700.
Nemchich, 1754.
Neuhauper, 1700.
Neuhold, 1700, 1754.
Notnith, 1700.
Novak, 1700, 1754.
Nudl, 1754.

Oberdinder, 1754.
Ocztenyak, 1754.
Orlich, 1754.

Par, 1754.
Pasia, 1700.
Pavussicz, 1700.
Peri, 1700.

Perlikoros, 1700.
Petardy, 1754.
Petek, 1700, 1754.
Pettin, 1700.
Petty, 1700.
Pichulin, 1700.
Pikoss, 1700.
Pinkner, 1700.
Pintar, 1754.
Pintarich, 1754.
Plasincich, 1754.
Plemen, 1700.
Plinchler, 1700.
Poborinecz, 1754.
Poniaher, 1700.
Pontender, 1700.
Porgher, 1700.
Postar, 1700.
Potochnyak, 1754.
Prainen, 1700.
Pronthner, 1700.

Radinkovich, 1754.
Raimfl, 1754.
Rannecz, 1754.
Rauer, 1700.
Redder, 1754.
Rentner, 1700.
Riberich, 1754.
Riefgall, 1754.
Rienyzner, 1754.
Riepszky, 1754.
Rittak, 1754.
Rogur, 1754.
Rosar, 1700.
Rothbauer, 1754.
Rothmueller, 1754.
Ruesz, 1754.
Russich, 1700.
Ruthe, 1700.

Satting, 1700.
Savor, 1754.
Saytlin, 1700.
Saedl, 1700.
Selchich, 1754.
Simunich, 1700.
Sitar, 1754.
Sock, 1754.
Spielmann, 1754.
Stainovich, 1754.
Steiber, Stiber, 1700, 1754.

Prilog 3. Popis prezimena kmetova 1659, 1700. i 1733. godine.

Belich, 1700, 1733.
Benkovich, 1659, 1700, 1733.
Biszag, 1733.
Brezovecz, 1700.

Cheszy, 1700.
Czimmermann, 1733.
Chismesia, 1659.
Czvetko, 1700.

Dolenecz, 1700.
Drapia, 1733.

Stiglin, 1700.
Sturich, 1700.
Sugar, 1754.
Supanich, 1700.
Svaiger, 1754.
Svegecz, 1754.
Svorcz, 1700.
Schellhorn, 1754.
Schetinecz, 1754.
Schies, 1754.
Schlegelhofer, 1754.
Schmidt, 1754.
Szadravecz, 1754.
Szagmester, 1700.
Szatter, 1700, 1754.
Szlavec, 1700.
Szlaverni, 1754.
Szokolovich, 1700.
Szombokrety, 1700.
Szrebrenarich, 1700.
Szremecz, 1754.
Sztengen, 1700.
Sztepanich, 1754.

Tatay, 1754.
Temer, 1700, 1754.
Teretar, 1700.
Tersztenyak, 1754.
Tiszovszki, 1700.
Tribus, 1754.
Turnerar, 1700.
Tuerck, 1754.
Tyroller, 1754.

Ubelly, 1754.

Valputich, 1700.
Valisser, 1700.
Vertiprah, 1754.
Vilovich, 1700.
Volkovecz, 1700.
Vrabecz, 1754.
Vratarich, 1754.
Vuchetich, 1700.
Walcz, 1754.
Wagner, 1754.

Zebecz, 1700, 1754.
Zimmermann, 1754.
Zymich, 1700.
Zlaminschak, 1700.
Zozdi, 1754.

Ferketich, 1700.

Geczy, 1700.
Galovich, 1733.

Herlicz, 1700.
Horvat, 1700, 1733.

Ivanchich, 1659.
Ivich, 1700.

Kanisay, 1659.

Kismihaly, 1700, 1733.
Klasnovina, 1659.
Kolar, 1733.
Kovach, 1659.
Kralich, 1700.
Kranycz, 1733.
Krapincich, 1659.

Lilyak, 1773.
Lonchar, 1700.
Lovrekovich, 1733.
Lukachich, 1659.

Markovich, 1700.
Mazan, 1733.
Miklechina, 1659.

Napan, 1733.

Pavlicz, 1659.
Plantek, 1733.
Polovchich, 1733.
Poszavec, 1700.

Prontarich, 1733.

Ruklec, 1733.

Szenyan, 1659, 1700.
Siprak, 1700.
Slogar, 1700.
Span, 1659.
Sztankudin, 1700.

Tkalec, 1659, 1733.
Tomasinovikin, 1659, 1733.
Tomich, 1733.
Torbek, 1733.
Trombitass, 1659,
Tuskan, 1700.
Tuba, 1733.

Varasdinec, 1700.
Verbanich, 1733.
Vertany, 1700.
Vnohec, 1700.
Wkmanich, 1700.

BILJEŠKE

1. Najnoviji prikaz koprivničke bibliografije nalazi se u zborniku »Koprivnica – grad i spomenici«, Zagreb 1986, 226–230.
2. Arhiv JAZU u Zagrebu, sign. IV d 34.
3. M. Planić-Lončarić, u zborniku »Koprivnica – grad i spomenici«, str. 33.
4. AHZ, Grad Koprivnica, Protokoli 1796.
5. L. Brozović, Građa za povijest Koprivnice, Koprivnica 1978, 80.
6. L. Brozović, n. dj., str. 85.
7. M. Planić-Lončarić, u zborniku »Koprivnica – grad i spomenici«, str. 107.
8. Arhiv JAZU, sign. IV d 34.
9. Zaključci hrvatskog sabora, I, Zagreb 1958, 46.
10. Povijesni muzej u Zagrebu, Topografski opis župe Koprivnica, inv. br. 21626.
11. Arhiv JAZU, sign. IV d 34.
12. AHZ, Hrvatsko kraljevsko vijeće, kut. 271, br. 39, 72.
13. Vidi o tome u zaključku hrvatskog sabora 1634. godine u žalbi grada Koprivnice protiv tadašnjeg krajiškog kapetana Fridrika Maespergh.
Zaključci hrvatskog sabora, I, str. 46.
14. B. A. Krčelić, Annuae, str. 20–21.
15. »Gravamina Liberae et Regiae Civitatis Caproncensis contra Statum militare Generalatus Va rasdinensis Incluytae per Suam Maiestatem Sacratissimam clementissime eatenus ordinati commissioni proponuntur orfine sequenti...« Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu, sign. R 3627.
16. R. Horvat, Koprivničke listine XVI. vijeka. Vjesnik zemaljskog arhiva, XVI, Zagreb 1914, 267, 273.
AHZ, Grad Koprivnica, kut. 6, br. 5.
Kralj Ferdinand potvrđuje svoje isprave privilegijem 1558. godine.
R. Horvat, n. dj., str. 277.
17. AHZ, Hrvatsko kraljevsko vijeće, kut. 70, br. 117.
18. AHZ, Hrvatsko kraljevsko vijeće, kut. 70, br. 113; kut. 180, br. 15, 51.
19. HAV, Spisi gradskog magistrata Koprivnice, kut. 7, 1780/81. Sve podatke o ovoj raspravi iz Historijskog arhiva u Varaždinu ustupio mi je Mr. Mirko Kruek iz Povijesnog muzeja u Zagrebu, na čemu mu se ovom prilikom najtoplije zahvaljujem.
- 19a. AHZ, Ugarsko namjesničko vijeće, Gradokvi, kut. 12, br. 837; kut. 13, br. 809.
20. L. Brozović, n. dj., str. 41.
21. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 161, br. 9; kut. 219, br. 18.
22. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 191, br. 37.
23. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 271, br. 57.
24. S. Krivošić, Stanovništvo Podravine 1650–1859. Podravski zbornik '83. Koprivnica 1983, 148.
25. R. Lopšić, Spomenici Hrvatske krajine, II, Zagreb 1885, 200.
26. M. Kruek, u zborniku »Koprivnica – grad i spomenici«, str. 202.
27. HAV, Spisi grada Koprivnice, god. 1859.
28. A. Wertheimer-Baletić, Demografija, Zagreb 1973, 167.
29. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 69, br. 57; kut. 70, br. 128.
30. AHZ, Ugarsko namjes. vijeće, kut. 7, br. 685.
31. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 192, br. 104.
32. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 161, br. 9.
33. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 191, br. 23.
34. Zaključci hrvatskog sabora, VIII, Zagreb 1871, 125.
35. Zaključci hrvatskog sabora, VIII, str. 171.
36. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 70, br. 117.
37. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 70, br. 113.
38. Diamandi Demeter, Tomo Lacković, Juraj Janković, Pavao Vasilović, Lacko Vasilović, Janko Ničević, Petar Stojanović, Nikola Konstantinović, Ignjat Kobasica, Ivan Konstantinović, Teodor Doka, Anastazije Kristo Doka, Bogdan Konstantinović, Nastas Janković, Jovan Tohti, Stefan Petrović, Janko Vasilović, Sava Resković, Tomo Runak.
39. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 180, br. 51.
40. Kao bilj. 39.
41. I. Karaman, u zborniku »Koprivnica – grad i spomenici«, str. 91.
42. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 192, br. 104.
43. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 219, br. 18.
44. Zbornik »Koprivnica – grad i spomenici«, str. 52.
45. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 249, V/1; kut. 253.
46. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 219, br. 18, 53, 55.
47. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 162, br. 115.
48. AHZ, Hrvatsko kraljev. vijeće, kut. 161, br. 9; kut. 191, br. 9.
AHZ, Ugarsko namjes. vijeće, kut. 7, br. 685.
49. AHZ, Grad Koprivnica, kut. 5.
50. AHZ, Ugarsko namjes. vijeće, Gradovi, kut. 5, br. 1148.